

1955 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΑΝΑ

Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ»

Οι Έλληνες της Πόλης το βράδυ της 6ης προς 7 Σεπτεμβρίου του 1955 βίωσαν μια πραγματική άλωση. Ανάλογες σκηνές βιαιότητας, βαναυσότητας και μαζικού παροξυσμού κατά των Ρωμιών, της περιουσίας τους και των ιερών τους, μπορείς να διαβάσεις μόνο στα κείμενα που περιγράφουν τις δύο προηγούμενες αλώσεις της βασιλεύουσας από τους Φράγκους το 1204 και από τους Οθωμανούς το 1453.

Μόνο που αυτή τη φορά ο σύγχρονος τούρκος Πορθητής, με τους δυτικούς προστάτες και εμψυχωτές του, δεν έδωσε στους αγγέλους του κακού που εξαπέστειλε κατά του ελληνισμού το πλήρες δικαίωμα κατά της ζωής, αλλά το δικαίωμα κατά της зήσης του και της αξιοπρέπειάς του. Έτσι, για να πάψουν πλέον και εις το εξής να θυμίζουν με την παρουσία τους το αρχαίο κλέος, την πραγματική ψυχή και προκοπή της Κωνσταντινούπολης και να καταλάβουν μια και για πάντα πως είναι ανεπιθύμητοι "εις την Πόλιν", στην τουρκική πια Ισλαμπούλη.

Το σχέδιο για τον εκπατρισμό των Κωνσταντινουπολιτών, καλή ορ-

γανωμένο από το βαθύ τουρκικό κράτος, δεν αποσκοπούσε στη φυσική τους εξόντωση, αλλά στην πλήρη ψυχολογική τους εξουθένωση, στο να αποδείξει πως ανά πάσα στιγμή βρίσκονταν έρμαιοι και αιχμάλωτοι στις όποιες κτηνώδεις ορέξεις και διαθέσεις του.

Άλλωστε η "νύχτα των κρυστάλλων", με την οποία ξεκίνησε το Ολοκαύτωμα των Εβραίων, δεν ήταν πολύ μακριά. Και οι ίδιοι οι ευγενείς και γενναίοι Τούρκοι ήταν σύμμαχοι με τις γερμανικές δυνάμεις από την περίοδο των γενοκτονιών των Αρμενίων, των Ελλήνων, των Ασσυρίων και αργότερα των διώξεων κατά των Κούρδων. Μόνο που τότε μπορούσαν και χτυπούσαν κυριολεκτικά στο ψαχνό. Τώρα θα έπρεπε να πετύχουν το ίδιο αποτέλεσμα με διαφορετικά μέσα. Γι' αυτό και ανάλογα με την ένταση του πογκρόμ οι νεκροί ήταν λίγοι. Η συρρίκνωση όμως και η σχεδόν ολική καταστροφή της ομογένειας της Κωνσταντινούπολης ήταν ταχύτατη. Καμία άλλη προηγούμενη άλωση μέχρι τότε δεν είχε πετύχει κάτι τέτοιο...

Βεβαίως στα χρόνια που κύλησαν από την άλωση του 1453 συνέβησαν εν τω μεταξύ ποικίλες άλλες αλώσεις: εξισλαμισμοί, παιδομάζωμα, γενοκτονίες, όπως και η πλήρης έξοδος των ελληνικών πληθυσμών από την Ιωνία με τη Μικρασιατική καταστροφή. Όλα αυτά πλέον δημιούργησαν ένα πολύ διαφορετικό περιβάλλον. Ήλθε λοιπόν η ώρα οι Τούρκοι να τελειώνουν διά παντός με τους γκισιούρηδες! Άλλωστε, πλέον, με τους δυτικούς προστάτες τους, που τους τραβολούσαν πραγματικά με το ζόρι στο πλάισιο του διαίρει και βασίλευε στα σαλόνια της Ευρώπης για να μη χάσουν το σταθερό αεροπλανοφόρο της Κύπρου, που ζητούσε ένωση με την Ελλάδα, φαινόταν πως είχαν τις πιο γερές πλάτες για να εκφράσουν τον καλύτερο εαυτό τους...

Μήπως όμως και σήμερα το ειρηνικό πολιτικό ισλάμ του κ. Ερντογάν δεν απειλεί Ελλάδα, Κύπρο και Ισραήλ με νέο γιουρούσι και νέο πλιάτσικο;

Επιμέλεια
αφιερώματος, κείμενα:
Στέλιος Κούκος

Κείμενο:
Γιάννης Ιωαννίδης

100
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
1911-2011

Η προβοκάτσια στο τουρκικό προξενείο Θεσσαλονίκης

Στον πρωτοσέλιδο τίτλο της “Μακεδονίας” στις 6 Σεπτεμβρίου με κόκκινα γράμματα διαβάζουμε: “Βόμβα ερρίφθη περί το μεσονύκτιον εις το ενταύθα τουρκικόν προξενείον”. Και ακολουθούν οι υπότιτλοι: “Συνεκλονίσθη ολόκληρος η περιοχή και εθραύσθησαν οι υελοπίνακες των θυρών και των παραθύρων του”, “Ισχυρόταται αστυνομικαί δυνάμεις απέκλεισαν όλης τας πέριξ οδούς”, “Πρόκειται περί ενεργείας των εχθρών της Ελλάδος;”, “Ηρχισαν ήδη αι ανακρίσεις”.

Στη δημοσιογραφική έρευνα που ακολουθεί διαβάζουμε τις πρώτες εντυπώσεις από το συμβάν:

“Ολίγον προ του μεσονυκτίου χθες ερρίφθη υπό αγνώστου βόμβα εις την αυλήν τού εν τη πόλει μας τουρκικού προξενείου, ήτις εκραγείσα συνεκλόνισε το κτίριον και τα πλησίον οικήματα. Εκ της εκρήξεως της βόμβας εθραύσθησαν οι υαλοπίνακες των θυρών και παραθύρων της ανατολικής πλευράς του κτιρίου του προξενείου, τα άπειρα δε τεμάχια αυτών διεσκορπίσθησαν εις την αυλήν, χωρίς να προκληθούν εις αυτό άλληλαι ζημίαι.

Ευθύς μετά την έκρηξιν, έσπευσαν εις τον τόπον αυτής όργανα του 4ου αστυνομικού τμήματος, μετ’ ολίγον δε ειδοποιηθείς κατέφθασεν ο διευθυντής της αστυνομίας κ. Βαλσαμάκης και άλληλοι αξιωματικοί της χωροφυλακής, μετ’ ισχυρών αστυνομικών δυνάμεων. Αμέσως απεκλείσθησαν αι περί το κτίριον του προξενείου δίοδοι και εις τας γωνίας των πέριξ οικοδομικών τετραγώνων ετοποθετήθησαν ισχυραί εκ χωροφυλάκων φρουραί. Ειδοποιηθείς επίσης κατέφθασεν εις το προξενείον ο Τούρκος υποπρόξενος, όστις διαμένει εκτός αυτού. Ο Τούρκος γενικός πρόξενος απουσιάζει εκ Θεσσαλονίκης, ευρισκόμενος εις Τουρκίαν.

Αι ανακρίσεις

Αι πρώται ανακρίσεις διεξαχθείσαι κατά το μεσονύκτιον και μετ’ αυτό, υπό την εποπτεϊάν του αστυνομικού διευθυντού, δεν κατέστη δυνατόν να ολοκληρωθούν λόγω του προκεχωρηκότος της ώρας. Εκ τούτου διεπιστώθη ότι η βόμβα ερρίφθη μάλλον εκ της ανατολικής πλευράς του κτιρίου, όπου ευρίσκεται ο κήπος αυτού και εντός του οποίου έπεσε και εξερράγη αύτη, φαίνεται δε ότι οι ρίψαντες αυτήν εξηφανίσθησαν αμέσως, χωρίς να γίνουν αντιληπτοί υπό ουδενός, διότι εκείνην την ώραν εκοιμώντο οι περίοικοι.

Την ώραν της εκρήξεως ευρίσκετο εντός του προξενείου μόνον ο φύλαξ αυτού.

Το είδος της βόμβας

Επίσης λόγω του προκεχωρηκότος της ώρας δεν κατέστη δυνατόν να εξακριβωθή το είδος της βόμβας. Δεν εξηκριβώθη δηλαδή εάν πρόκειται περί τοιαύτης προχείρου κατασκευής. Επίσης δεν εξηκριβώθη εάν αύτη είχε κατασκευασθή εντός ή εκτός της χώρας μας. Σήμερον θα εξετασθούν τα θραύσματα αυτής και εξ αυτών θα διαπιστωθή το είδος και η προέλευσίς της.

Ποιοι την έρριψαν;

Μυστήριον εξ άλλου, καλύπτει τα άτομα άτινα έρριψαν την βόμβαν, εφ’ όσον ουδείς αντελήφθη ταύτα. Δεν αποκλείεται συνενώς η βόμβα να ερρίφθη υπό των εχθρών

Είναι γνωστό πως το καλά οργανωμένο τουρκικό πογκρόμ κατά του ελληνισμού της Κωνσταντινούπολης ξεκίνησε με την προβοκάτσια στο τουρκικό προξενείο της Θεσσαλονίκης και το υποτιθέμενο σπίτι του Κεμάλ Πασά (Ατατούρκ), που πραγματοποιήθηκε τα μεσάνυχτα της 5ης προς την 6η Σεπτεμβρίου.

Το πρωτοσέλιδο της “Μακεδονίας” της 6ης Σεπτεμβρίου.

της Ελλάδος, οίτινες επιδιώκουν να δυσχεράνουν τας ελληνoturκικάς σχέσεις, σήμερον όπότε έχει δημιουργηθή κάποιος εκνευρισμός, λόγω των συζητήσεων εις την διάσκεψιν του Λονδίνου επί του κυπριακού ζητήματος.

Η περίπτωσις αύτη εξετάζεται ιδιαίτέρως.

Ουδεμία ανακοίνωσις

Αι αρμόδια αρχαί ερωτηθείσαι σχετικώς υπό συντάκτου μας, μετά το μεσονύκτιον, ουδέν ηθέλησαν να ανακοινώσουν. Ουδεμία συνεπώς ανακοίνωσις εγένετο εάν εγένοντο ή όχι συλληψεις.

Ήτο δυναμίτις;

Τας πρωινάς ώρας διεδόθη ότι επρόκειτο περί μεγάλου καψυλίου δυναμίτιδος ρι-

φθέντος έξωθεν και εκραγέντος μετά πατάγου και ότι εκ της εκρήξεως αυτού εθραύσθησαν οι υαλοπίνακες των θυρών και των παραθύρων του προξενείου”.

■ 7 Σεπτεμβρίου

Την επόμενη μέρα η “Μακεδονία” κυκλοφορεί με πρωτοσέλιδο τα γεγονότα της Κωνσταντινούπολης που προφανώς ήταν οργανωμένα να πραγματοποιηθούν μετά την έκρηξη στη Θεσσαλονίκη αφού αφορμή του πογκρόμ ήταν η δήθεν βομβιστική ενέργεια των Ελλήνων εναντίον του σπιτιού του... Κεμάλ Πασά (Ατατούρκ). Εντούτοις οι βανδαλισμοί στην Πόλη άρχισαν προτού ακόμη σκάσει το “καψύλιον” στο προξενείο.

Κάτι μάλλον πήγε στραβά στην κατά τα άλλα πολύ καλά οργανωμένη και σκηνοθετημένη ενέργεια των τουρκικών μυστικών υπηρεσιών, στην οποία επιστρατεύτηκε ακόμη και το BBC. Το ραδιόφωνο του BBC το μεσημέρι της Δευτέρας 5 Σεπτεμβρίου είχε μεταδώσει την είδηση ότι έγινε έκρηξη στο προξενείο της Θεσσαλονίκης. Αυτό θορύβησε ιδιαίτερα τον πατριάρχη Αθηνάγορα, ο οποίος ζήτησε πληροφορίες από τον ανταποκριτή της “Μακεδονίας” στην Πόλη και φωτογράφο του πατριαρχείου Δημήτριο Καλούμενο. Ο τελευταίος επικοινωνήσε σχετικά με τον αρχισυντάκτη της “Μακεδονίας” Γιάννη Ιωαννίδη, ο οποίος, αφού μίλησε με την αστυνομία της Θεσσαλονίκης, του διέψευσε ότι συνέβη κάτι.

Περνάμε όμως στο φύλλο της “Μακεδονίας”. Μετά τις θηριωδίες στην Πόλη το θέμα της έκρηξης στο προξενείο περνά σε δεύτερη μοίρα και στο πρωτοσέλιδο της εφημερίδας παρουσιάζεται ως δεύτερο θέμα κάτω από τον τίτλο “Αποδοκιμάζεται υπό όλων η δυναμιτιστική απόπειρα εναντίον του προξενείου”, ενώ ακολουθούν οι υπότιτλοι: “Οργανώθη προφανώς υπό ξένων πρακτόρων διά να προκληθή όξυνσις των σχέσεων”, “Ενηργήθησαν συλληψεις υπόπτων”, “Τα πολιτικά κόμματα εξεδήλωσαν την αγανάκτησίν των”.

Βομβιστές, πράκτορες και κομμουνιστές

Στο ρεπορτάζ που ακολουθεί κάτω από δύο φωτογραφίες από την περιοχή της έκρηξης αναφέρεται πως το προξενείο επισκέφτηκε κατ’ εντολήν του υπουργού Βορείου Ελλάδος Κοσμά ο νομάρχης Καραμπάτσος, ο οποίος “διεπίστωσε τας προξενθείσας εκ της εκρήξεως ζημίας και έδωσεν εντολήν όπως αύται αντικατασταθώσιν”.

Όσον αφορά το σκέλος των ανακρίσεων “δεν κατωρθώθη να προσδιορισθή, εάν ετοποθετήθη αύτη [η βόμβα] εκ των προτέρων εις το προαύλιον του προξενείου ή εάν ερρίφθη ολίγας στιγμάς προ της εκρήξεως υπό αγνώστων”.

Πάντως η επικρατούσα εκδοχή για τους υπεύθυνους της ενέργειας αυτής είναι ότι επρόκειτο για ξένους “πράκτορες επιθυμούντες να ηλεκτρίσουν έτι περισσότερο την ηλεκτρισμένην ήδη ατμόσφαιραν εις Τουρκίαν, ήτις εδημιουργήθη εξ αιτίας του κυπριακού ζητήματος, και να προκαλέσουν ρωγμάς εις το οικοδόμημα της ελληνoturκικής φιλίας”.

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΑΝΑ 1955

Το θέμα της έκρηξης στο τουρκικό προξενείο στο εξώφυλλο της "Μακεδονίας" της 7ης Σεπτεμβρίου.

Το θέμα της σύλληψης του φύλακα του προξενείου με φωτογραφία του δημοσιευμένο σε εσωτερική σελίδα της "Μακεδονίας" στις 18 Σεπτεμβρίου.

Μια άλλη εκδοχή, η οποία σήμερα προκαλεί θυμηδία, είναι "ότι η απόπειρα εγένετο υπό κομμουνιστών, διά λόγους μη εξακριβωθέντες εισέτι πλήρως". Πάντως η αντίστοιχη εμπλοκή κομμουνιστών στα γεγονότα της Κωνσταντινούπολης δεν έμεινε στο πλαίσιο της υποψίας, αφού οι τουρκικές αστυνομικές αρχές προχώρησαν και σε συλλήψεις κομμουνιστών που φυσικά δεν είχαν καμία σχέση με τα γεγονότα.

Όσον αφορά τις συλλήψεις για τη βομβιστική ενέργεια της Θεσσαλονίκης που αναφέρει ο υπότιτλος της "Μακεδονίας", σύμφωνα με τον εισαγγελέα δεν έγινε κάτι τέτοιο, απλώς "εκκλήθησαν εις την γενικήν ασφάλειαν πλείστα άτομα, τα οποία εκρίθησαν ως δυνάμενα να αναφέρουν διάφορα διαφωτιστικά στοιχεία, και αναμένουν τη σειρά των διά να καταθέσουν. Μεταξύ των ατόμων τούτων ευρίσκεται και ο φύλαξ του προξενείου, όστις είναι ο μόνος ο οποίος ευρίσκεται εντός του κτιρίου κατά την στιγμήν της εκρήξεως".

Δηλώσεις

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η ιδιαίτερα προσεκτική δήλωση του υπουργού Εσωτερικών Νικολίτσα, στην οποία αναφέρεται: "Επί τη βάσει πληροφοριών, ας έχω εκ Θεσσαλονίκης, εξερράγη την 12.10' νυκτερινήν εις το όπισθεν μέρος του τουρκικού προξενείου Θεσσαλονίκης εκρηκτική ύλη. Εκ της εκρήξεως εαυτής εθραύσθησαν υαλοπίνακες τινές του κτιρίου. Εντός του κτιρίου ήτο εις μόνον κλητήρ. Το προξενείον εφρουρείτο υπό δύο αστυνομικών, οι οποίοι ουδεμίαν ύποπτον κίνησιν αντηλήφθησαν. Ελήφθησαν τα ενδεικνύμενα μέτρα. [...] Η κυβέρνηση αποκλείει την υπόθεσιν ότι είναι δυνατόν πραγματικός Έλληνα να προέβη εις την πράξιν αυτήν".

Όσον αφορά την καταδίκη του γεγονότος, η εφημερίδα φιλοξενεί δηλώσεις "του ηγέτη του δημοκρατικού κόμματος κ. Σβώλου", του αρχηγού των Φιλελευθέρων Σοφοκλή Βενιζέλου και της ΕΠΕΚ.

Από τον ανταποκριτή της "Μακεδονίας" στο Λονδίνο, όπου διεξαγόταν η τριμερής συνάντηση για το Κυπριακό, μαθαίνουμε πως το ζήτημα της έκρηξης ανακοινώθηκε

στον έλληνα υπουργό Εξωτερικών Στεφανόπουλο από τον τούρκο ομολογό του Ζουρλού.

8 Σεπτεμβρίου

Και την Τετάρτη 8 Σεπτεμβρίου, όπως και όλες τις επόμενες ημέρες του Σεπτεμβρίου, το πρωτοσέλιδο της "Μακεδονίας" αναφέρεται στα γεγονότα του πογκρόμ της Πόλης. Το θέμα της έκρηξης στο προξενείο τιτλοφορείται "Αι ανακρίσεις διά την επιθεσιν κατά του τουρκικού προξενείου". Στο ρεπορτάζ πληροφορούμαστε πως ο τούρκος πρόξενος επισκέφθηκε τον νομάρχη Θεσσαλονίκης και του "εξέφρασεν την ευγνωμοσύνην του και τας ευχαριστίας του διά τα μέτρα διά τα οποία ελήφθησαν και λαμβάνονται διά την προστασίαν του τουρκικού προξενείου". Όπως αναφέρεται στη συνέχεια, "ο Τούρκος πρόξενος κατά την επίσκεψιν αυτήν ούτε νύξιν έκαμε διά τους τουρκικούς βανδαλισμούς κατά τους εν Κωνσταντινούπολει Ελλήνων".

Αι ανακρίσεις...

Παρ' όλο που "το πόρισμα των ανακρίσεων δεν κατέστη δυνατόν να ολοκληρωθή", σύμφωνα με πληροφορίες του συντάκτη για τους δράστες της έκρηξης "πρόσωπα κατέχοντα υπεύθυνον θέσιν εξεδήλωσαν χθες τη βεβαιότητα ότι ούτοι πρέπει να αναζητηθούν μεταξύ του προσωπικού του τουρκικού προξενείου, διότι όλα τα προκύπτοντα εκ της αυτοψίας στοιχεία πείθουν περί τούτου".

16 Σεπτεμβρίου

Δέκα ημέρες μετά τα γεγονότα η "Μακεδονία" παρουσιάζει μια σημαντική εξέλιξη για το θέμα της έκρηξης στο τουρκικό προξενείο. Με κόκκινα γράμματα διαβάζουμε: "Ο φύλαξ του τουρκικού προξενείου απεδείχθη εκ των ανακρίσεων ότι ετοποθέτησε την δυναμίτιδα".

Πλέον δεν πρόκειται για πληροφορίες μέσα από τα ανακριτικά γραφεία αλλά για ανακοίνωση "εκ του υπουργείου Βορ. Ελλάδος". Κάτω από τον τίτλο της είδησης υπάρχουν οι υπότιτλοι "Είνε φανατικός μισέλληνα και έμπιστος των Τούρκων" και "Εις τον εισαγγελέα η δικογραφία".

Τα κυριότερα σημεία της ανακοίνωσης είναι τα εξής:

1. "...Διεπιστώθη ότι η απόστασις μεταξύ της θέσεως της εκρήξεως και της οδού Ησαΐα ή οδού Αγίου Δημητρίου, εκ της οποίας ηδύνατο τις να εξέλθη μετά την πυροδότησιν υπ' αυτού της εκρηκτικής ύλης, είναι τόση ώστε μετά βεβαιότητας ούτος (δηλαδή ο δράστης) θα εγίνετο ορατός από τα φρουρούντα όργανα και τους περιοίκους.

2. "...Πρόέκυψεν ότι η εκραγείσα εκρηκτική ύλη ήτο τρινιτροτολούβηλη (ή τροτύλη), αλλ' ότι δεν ερρίφθη, αλλ' ετοποθετήθη εις το μέρος εις ο εξερράγη..."

3. "Εκ της εξετάσεως των μαρτύρων, ήτοι των αστυνομικών, των εντεταλμένων διά την φρούρησιν, και των ιδιωτών περιοίκων προέκυψεν ότι ουδέν άτομον εθεάθη οπωσδήποτε εισερχόμενον ή εξερχόμενον εντός του περιβάλλοντος του τουρκικού προξενείου ή απομακρυνόμενον προ ή μετά την έκρηξιν..."

"Εκ του συνδυασμού των ως άνω εκτεθέντων, άτινα αποτελούν την βασικήν προ-

ϋπόθεσιν της προδικαστικής ενεργείας, σαφώς συνάγεται ότι πάντα ταύτα συγκλίνουν εις τον σχηματισμόν πεποιθήσεως ότι ο δράστης της τοποθετηθείσης και εκραγείσης εκρηκτικής ύλης κατά την ως άνω ώραν [00.10] της 6ης τρέχοντος είναι πρόσωπον όπερ ευρίσκετο εντός του τουρκικού προξενείου. Εξ άλλου, κατ' εκείνην την ώραν, την ώραν δηλαδή της εκρήξεως, εις τον χώρον εκείνον ευρέθη μόνον ο φύλαξ του προξενείου, ονόματι Μεχμέτ ογλού Χασάν. Ο Μεχμέτ ογλού Χασάν, κάτοικος Κομοτινής, κατά το έτος 1953, επ' ευκαιρία της εκ Κομοτινής διελεύσεως του προέδρου της τουρκικής δημοκρατίας κ. Τζελάλ Μπαγιάρ, διέφυγε λήθρα εις την Τουρκίαν, εξαφανισθείς έκτοτε μέχρι προ έτους, όποτε και απεστάλη εκ Τουρκίας ως κλητήρ του τουρκικού προξενείου Θεσσαλονίκης. Ο Μεμέτ ογλού Χασάν, κλητήρ του τουρκικού εν Θεσσαλονίκη προξενείου, τυγχάνει φανατικός μισέλληνα και απολαύει της εμπιστοσύνης των τουρκικών αρχών, παρ' ων και προστατεύεται".

17 Σεπτεμβρίου

Την επομένη ημέρα διαβάζουμε πως "Ερευνάνται ο βαθμός σχέσεων του κλητήρος Χασάν Μεχμέτ με πράκτορας της Ιντέλιτζενς". Επίσης μαθαίνουμε πως ο εισαγγελέας διαβίβασε σε ανακριτή τη δικογραφία που προέκυψε από την προανάκριση και πως θα εξεταστεί ο Μεχμέτ Χασάν, "τον οποίον βαρύνουν ωρισμένοι υπόνοιαι".

18 Σεπτεμβρίου

Σε εσωτερική σελίδα της "Μακεδονίας" διαβάζουμε πως "Διά την 'απόπειραν' του προξενείου" "Συνελήφθη χθες και προφυλακίσθη ο κλητήρ Μεχμέτ Χασάν Ογλού

πράξιν. Ας σημειωθή ότι ο ανωτέρω κατά την ενώπιον του κ. εισαγγελέως απολογία του ισχυρίσθη ότι αγαπά την Ελλάδα και τους Έλληνες και ότι είναι καθ' ολοκληρίαν αμέτοχος εις την δυναμιτιστικήν ενέργειαν κατά του τουρκικού προξενείου. [...]

Προεφυλακίσθη

[...] Αι απαγγελθείσαι κατά του Μεχμέτ Χασάν Ογλού κατηγορίαί είναι αι εξής: 1) Παράβασις του άρθρου 141 του ποινικού κώδικος, διά την οποίαν επιβάλλεται φυλάκισις τριών μηνών έως τριών ετών εις πάντα όστις εκ προθέσεως και δι' οιωνδήποτε ενεργειών εκθέτει το ελληνικόν κράτος ή σύμμαχον αυτού ή τους κατοίκους τινός εκ τούτων εις κινδύνους αντιποίνων ή εκθέτει εις κίνδυνον διαταράξεως των φιλικών σχέσεων της ελληνικής πολιτείας ή συμμάχου αυτής μετά ξένης τοιαύτης. Εάν δε τα αντίποινα εγένοντο, πράγματι, επιβάλλεται ποινή φυλακίσεως τριών ετών και άνω. 2) Παράβασις της παραγράφου α' του άρθρου 270 περί προκλήσεως εκρήξεως δι' εκρηκτικών υλών. Η προβλεπομένη διά το αδίκημα τούτο ποινή είναι η της διетуός φυλακίσεως. 3) Παράβασις του άρθρου 1 του νόμου 2218)52 περί παρανόμου κατοχής εκρηκτικών υλών. Διά το αδίκημα τούτο προβλέπεται ποινή φυλακίσεως δύο έως πέντε μηνών".

3 Οκτωβρίου 1957

Εν τω μεταξύ για την ίδια υπόθεση συνελήφθη και ο τότε φοιτητής της Νομικής Οκτάι Εγκίν, ο οποίος προμήθευσε στον κλητήρα του προξενείου την εκρηκτική ύλη. Ο επίλογος και για τους δύο δράστες της προβοκάτσιας εγράφη στις 2 Οκτωβρίου 1957, όποτε το "εφετερίον επεκύρωσε τας επιβλη-

Οι φωτογραφίες του τουρκικού προξενείου από το ρεπορτάζ της "Μακεδονίας" στις 7 Σεπτεμβρίου.

ως ενεχόμενος εις την 'απόπειραν'". Τον τίτλο συνοδεύει ο υπότιτλος "Ισχυρίσθη πλήρη άγνοιαν και ετόνισεν απολογούμενος ότι... υπεραγαπά την Ελλάδα".

"Κατόπιν του υπ' αριθ. 26 εντάλματος συλληψεως, εκδοθέντος υπό του ανακριτικού γραφείου της πόλεως μας, και της υπ' αριθ. 12209 παραγγελίας του κ. εισαγγελέως πρωτοδικών, όργανα του τμήματος ασφαλείας μετέβησαν χθες την πρωίαν εις το τουρκικόν προξενείον και προέβησαν εις την σύλληψιν του τριαντακονταετούς κλητήρος αυτού Μεχμέτ Χασάν Ογλού εκ Κομοτινής, καθ' ον χρόνον ούτος μετέβαινεν εις το ευρισκόμενον πλησίον του προξενείου λαχανοπωλείον..."

"Ο Μεχμέτ Χασάν Ογλού [...] ηρνήθη διαρρήδην την αποδιδομένην εις αυτόν

θείας ποινάς τας επιβληθείας πρωτοδικώς εις τους Χασάν Μεχμέτ και Εγκίν", όπως αναφέρει ο τίτλος της "Μακεδονίας" της επομένης ημέρας. Στο ρεπορτάζ διαβάζουμε πως "Ενώπιον του τριμελούς εφετερίου εξεδικάσθη η υπόθεσις του κλητήρος Χασάν Ογλού Μεχμέτ και του Τούρκου φοιτητού Οκτάι Εγκίν, οι οποίοι εβαρύνοντο με την κατηγορίαν ο μεν πρώτος ότι ήτο ο φυσικός αυτουργός της δυναμιτιστικής απόπειρας της γενομένης τον Σεπτέμβριο του 1955 κατά του τουρκικού προξενείου Θεσσαλονίκης, ο δε δεύτερος ότι ήτο ο ηθικός αυτουργός αυτής. Πρωτοδικώς εις τον Χασάν Ογλού Μεχμέτ είχαν επιβληθή ποινή διетуός φυλακίσεως και εις τον Οκτάι Εγκίν ερμήνιν ποινή τριών και ημίσεος ετών φυλακίσεως".

“Δεν υπάρχει τίποτε όρθιον πλέον, ώστε να γκρεμίσω ο όχλος”

Ο όχλος εις Κωνσταντινούπολιν λε-
ηλατεί ελληνικά καταστήματα”.
Με τον τίτλο αυτό κυκλοφόρησε
η “Μακεδονία” μία μέρα μετά την προβο-
κάτσια της Θεσσαλονίκης, δηλαδή την Τε-
τάρτη 7 Σεπτεμβρίου 1955.

Ακολουθούν οι εξής υπότιτλοι: “Πλήθη
κραδαίνοντα ρόπαλα και σιδηράς ράβδους
περιήρχοντο αλληλίζοντα τας κεντρικωτέ-
ρας οδούς θραύοντα προθήκας, καταστρέ-
φοντα εμπορεύματα”, “Εξυλοκοπήθησαν
τινές των ομογενών και επεχειρήθη πυρπό-
λησις εκκλησίας”, “Η κατάστασις διέφυγε
του ελέγχου της κυβερνήσεως, Φόβοι επι-
θέσεως και εναντίον του Πατριαρχείου”,
“Μία μεραρχία, μία ταξιαρχία και αγήματα
ναυτών διετάχθησαν όπως καταστείλουν
τας ταραχάς”.

Το πρώτο σχετικό ρεπορτάζ που διαδέχ-
εται τίτλο και υποτίτλους προέρχεται από τον
ανταποκριτή της εφημερίδας στην Κωνσταν-
τινούπολη, ο οποίος δεν κατονομάζεται, και
ακολουθούν τηλεγραφήματα από την Κων-
σταντινούπολη των διεθνών πρακτορείων
Ασσοσιέιτεντ Πρες και Ρόιτερ αλλιά και εξ
Αθηνών. Διαβάζοντας τα τηλεγραφήματα
των διεθνών πρακτορείων μπορούμε να
γνωρίζουμε και για το τι περίπου γράφτηκε
παγκοσμίως στον Τύπο. Εκ μέρους του πρώ-
του πρακτορείου ένα τηλεγράφημα υπο-
γράφει ο Άλχαν Τζακς. Όλα τα υπόλοιπα
είναι ανώνυμα.

“Ο ελληνικός πληθυσμός είναι τρομοκρατημένος”

Ας περάσουμε όμως στον ανταποκριτή
της “Μακεδονίας”, για να δούμε την εικόνα
που σχημάτισε ο ίδιος για τις ταραχές λίγο
μετά την εκδήλωσή τους. Όπως είναι φυσι-
κό, τόσο ο ίδιος όσο και οι λοιποί δημοσιο-
γράφοι δεν είχαν σχηματίσει ακόμη ολο-
κληρωμένη και πλήρη εικόνα για την έκτα-
ση των βαρβαροτήτων.

Όπως αναφέρει λοιπόν:

“Αι πληροφορίες περί
δυναμιτιστικής απόπει-
ρας κατά του τουρκικού
προξενείου Θεσσαλονί-
κης, τας οποίας αι τουρ-
κικαί εφημερίδες ενεφά-
νισαν κατά τρόπον εξωγ-
κωμένον, έδωσαν αφορ-
μήν να σχηματισθούν τας
απογευματινάς ώρας οχλο-
κρατικά διαδηλώσεις εις
την αγοράν της Κωνσταν-
τινουπόλεως. Οι διαδη-
λωταί διεμοιρασμένοι εις
διάφορα τμήματα της Κων-
σταντινουπόλεως επετί-
θεντο επί ώρας εναντίον
των ελληνικών καταστη-
μάτων και προέβησαν εις
διαρπαγάς των εμπορευ-
μάτων των.

Οι διαδηλωταί εξαλ-
λοι και κραυγάζοντες αν-
θελληνικά συνθήματα,
επεχείρησαν να πυρπο-
λήσουν τινά των ελλήνι-
κών καταστημάτων, αλλ’
απέτυχον, διότι εν τω με-
ταξύ επενέβησαν αστυ-
νομικαί δυνάμεις, αίτινες
απεμάκρυνον αυτούς
από των οδών όπου ευ-

ρίσκονται ταύτα.

Εκτός τούτου εξυλοκοπήθησαν πολλοί
καταστημάτων υπό του μαινομένου όχλου.

Αι τουρκικαί αρχαί της πόλεως εκινητο-
ποίησαν όλλας τας διαθέσιμους δυνάμεις των
διά να απωθήσουν τον όχλον από τας πε-
ριοχάς όπου ευρίσκονται ται ελληνικά κατα-
στήματα. Αι διαδηλώσεις κατέπαυσαν τας
εσπερινάς ώρας, χωρίς να συλληφθή ου-
δείς υπεύθυνος.

Αι τουρκικαί αρχαί, άμα τη ενάρξει των
οχλοκρατικών διαδηλώσεων, εφρούρησαν
δι’ ισχυρών δυνάμεων το Πα-
τριαρχείον και απηγόρευσαν
να πλησιάσιν εις αυτό ο μαι-
νόμενος τουρκικός όχλος.
Μέχρι της νυκτός το Πα-
τριαρχείον δεν υπέστη επί-

θεσιν του τουρκικού όχλου.

Ο ελληνικός πληθυσμός είναι τρομοκρα-
τημένος. Οι Έλληνες παραμένουν εις τας οικί-
κίας των και ται ελληνικά καταστήματα είναι
κλειστά”.

“Πλήθη κραδαίνοντα ρόπαλα...”

Περνάμε στα εκ Κωνσταντινουπόλεως τη-
λεγραφήματα του Ασσοσιέιτεντ Πρες, που
δημοσιεύονται κάτω από τον τίτλο “Οι δια-
δηλωταί έθραυσαν ται πάντα”. “Πλήθη κρα-
δαίνοντα ρόπαλα και κρατούντα τουρκικάς

σημαίας συνεκρότησαν την εσπέραν διαδη-
λώσεις διά των οδών της Κωνσταντινουπό-
λεως και κατέστρεψαν ελληνικά καταστήμα-
τα και αυτοκίνητα, εις αντίποινα διά την χθε-
σινοβραδυνήν δυναμιτιστικήν απόπειραν
εναντίον του τουρκικού προξενείου της Θεσ-
σαλονίκης.

Χιλιάδες νεαρών Τούρκων, οι πλείστοι
των οποίων ήσαν ηλικίας είκοσι περίπου
ετών, παρήλασαν διά των κεντρικών οδών
της πόλεως θραύοντες μεγάλας υαλίνας
προθήκας και υαλοπίνακας παραθύρων με
ξύλινα ρόπαλα και σιδηράς ράβδους. Κατέ-
στρεψαν έπιπλη καταστημάτων και έρριψαν
αυτά εις τας οδούς. Εμπορεύματα εκ κατα-
στημάτων χονδρικής πωλήσεως και πολυ-
τελή έπιπλη ερρίφθησαν εις τας οδούς, ται
πεζοδρόμια και τας πλατείας της αρχαίας
αυτής πόλεως.

Δεκάδες χιλιάδες κατοίκων της Κωνσταν-
τινουπόλεως εξεχύθησαν εις τας οδούς και
εκρέμαντο εκ των παραθύρων ζητωκραυ-
γάζοντες ή απλώς παρακολουθούντες την
καταστροφήν. Αστυνομικά αυτοκίνητα, των
οποίων αι σειρήνες ήχουν δαιμονιωδώς,
εκινούντο με ταχύτητα από του ενός σημεί-
ου της πόλεως εις το άλλον, εις μίαν ματαί-
αν προσπάθειαν ανακοπής του διαρκώς εν-
τεινομένου κύματος βίας. Τα πλείστα των
αυτοκινήτων τούτων επαγιδεύθησαν συνε-
πεία της διακοπής της κυκλοφορίας, σφει-
λομένης εις τας θραυσθείσας υάλους, ται
συσσωρευθέντα συντρίμματα και την συγ-
κέντρωσιν του πλήθους”.

Το επόμενο τηλεγράφημα του ίδιου πρα-
κτορείου, που υπογράφει ο Άλχαν Τζακς,

δημοσιεύεται κά-
τω από τον μεσό-
τιτλο “Θα έκαιον
εκκλησία”, ο οποί-
ος συνδέει και αυ-
τός τους βανδαλι-
σμούς της Πόλης με
τα γεγονότα στο
τουρκικό προξενείο
στη Θεσσαλονίκη.
Ως ώρα έναρξης των
ταραχών αναφέρει
την 18.30 ώρα Γκρί-
νουιτς και, όπως ανα-
φέρει, δύο ώρες με-
τά οι ταραχές εξακο-
λουθούσαν χωρίς να
βρίσκουν καμία αν-
τίσταση από τους κα-
ταστημάτων αρχες. Όσον
αφορά τη στάση της
αστυνομίας αναφέ-
ρει πως “υπελείπετο
εις αριθμητικήν δύ-
ναμιν έναντι των δια-
δηλωτών” και ως εκ
τούτου “ήτο ανεπαρ-
κής διά να επιβάλη την
τάξιν”.

Σε μία ακόμη αντα-
πόκριση του Ασσοσιέ-
ιτεντ Πρες από την Κων-
σταντινούπολη ανα-
φέρεται πως η τοπική
στρατιωτική διοίκηση
“την 21ην ώραν Γκρή-
νουιτς, διέταξεν μίαν
μεραρχίαν πεζικού, μίαν
τεθωρακισμένην τα-
ξιαρχίαν και δύνα-

Τα εξώφυλλα της “Μακεδονίας” της 8ης και 9ης Σεπτεμβρίου 1955.

μιν πεζοναυτών, όπως καταστεί-
λουν τις ταραχές και θέσουν την
κατάστασιν υπό τον έλεγχόν των.
Παρά ταύτα δεν εσημειώθη αμέ-
σως ύφεσις εις τις βιαιότητες και
τις καταστροφάς. Ναυτικά μονά-
δες απέκλεισαν αμφοτέρως τις γε-
φύρας του Χρυσού Κέρατος και
εσχημάτισαν επίσης ζώνην περίξ
του Πατριαρχείου”.

Από την Πόλη στη Σμύρνη

Ακολουθεί τηλεγράφημα του
Ρόιτερ το οποίο αναφέρει πως στην
Κωνσταντινούπολη έγιναν τρεις
συλήψεις και πως “εις την Διε-
θνή Εμπορική Έκθεσιν της Σμύρ-
νης, πλήθος Τούρκων έσχισε και
έκαυσε την ελληνικήν σημαίαν”.

Να μείνουμε στα γεγονότα της
Σμύρνης, αφού και η παράμετρος
αυτή αποδεικνύει ότι οι βιαιότητες
στην Κωνσταντινούπολη έγιναν βά-
σει ενός καλώς οργανωμένου σχε-
δίου και μάλιστα εκ μέρους των
αρχών.

Σε ανταπόκριση από την Αθήνα
σχετικά με τα γεγονότα της Σμύρ-
νης, δήλωση εκπροσώπου της ελ-
ληνικής κυβερνήσεως αναφέρει
πως “μετεδόθησαν εις την κυβέρ-
νησιν εκ Σμύρνης υπεύθυνοι πλη-
ροφορίαί κατά τις οποίās από τις
9.10 νυκτερινής μέχρι και πέραν
της 11ης εσημειώθησαν εις Σμύρ-
νην ανθελληνικά εκδηλώσεις εκ
μέρους του τουρκικού όχλου, ο
οποίος ενέπηρε το ελληνικόν πε-
ρίπτερο της διεθνούς εκθέσεως
Σμύρνης. Ο τουρκικός όχλος εκι-
νήθη εν συνεχεία εναντίον του ελ-
ληνικού προξενείου Σμύρνης με
τις αυτās διαθέσεις. Δεν υπάρ-
χουν μέχρι στιγμής πληροφορίαί
εάν επυρπολήθη και το κτίριον του
ελληνικού προξενείου”.

Στο οπισθόφυλλο της εφημερί-
δας, σελίδα 8, αναφέρεται πως ο
πρόξενος της χώρας μας Ν. Ζαφει-
ρίου κατάφερε να φύγει από το
προξενείο με την οικογένειά του
και να καταφύγει στο σπίτι έλληνα
υποστρατήγου επιτελούς του ΝΑ-
ΤΟ. Όταν όμως αργότερα επέστρε-
ψε στον χώρο του προξενείου για
να διαπιστώσει τις ζημιές που έγι-
ναν, οι αστυνομικοί στους οποίους
απευθύνθηκε για να τον προστα-
τεύσουν τον προέτρεψαν να απο-
μακρυνθεί, ενώ την ώρα που απο-
μακρυνόταν “επιβās επί ιππηλά-
του αμάξης” έγινε αντιληπτός από
ομάδα Τούρκων που τον καταδίω-
ξε. Ο έλληνας πρόξενος για να απο-
φύγει την κακοποίηση κατέφυγε
σε κάποιο σπίτι, στο οποίο, όπως
αναφέρει η ανταπόκριση, ζήτησε
άσυλο. Ο έλληνας πρόξενος δεν
έτυχε οποιασδήποτε συνδρομής
και συμπαράστασης από τον πο-
λιτικό διοικητή της Σμύρνης, αφού
“μέχρι της 2ας πρωινής ουδεμία
επικοινωνία κατέστη δυνατή”.

Δηλώσεις για το θέμα των τα-
ραχών στη Σμύρνη έκανε στις 3 το

Από τις 9 Σεπτεμβρίου 1955 η “Μακεδονία” έχει στη διάθεσή της πλούσιο φωτογραφικό υλικό.

πρωί και ο αντιπρόεδρος του υπουρ-
γικού συμβουλίου και υπουργός
Εθνικής Αμύνης Παναγιώτης Κα-
νελλόπουλος, ο οποίος “ευρίσκε-
το εις το γραφείον του υπουργού
Εξωτερικών από της 10ης νυκτερι-
νής παρακολουθών τις μεταδιδο-
μένες εκ Σμύρνης πληροφορίες”.

■ 8 Σεπτεμβρίου 1955

Περνάμε στη “Μακεδονία” της
8ης Σεπτεμβρίου, ημέρα Πέμπτη,
η οποία κυκλοφορεί με τίτλο “Πρω-
τοφανείς εις αγριότητα δηώσεις εις
Κωνσταντινούπολιν και Σμύρνην”.
Πλέον αρχίζει να φαίνεται σε όλη
του την έκταση το έγκλημα κατά
του ελληνισμού της Πόλης. Ακο-
λουθούν οι υπότιτλοι: “Μαινόμε-
νος και αχαλίνωτος ο τουρκικός
όχλος επυρπόλει και εληελιάτει
κάθε τι το ελληνικόν”, “Όψιν βομ-
βαρδισθείσης περιοχής παρουσιάζει
η συνοικία του Πέραν”, “Εις
600 ανέρχονται οι τραυματíαι”.

Και ως αναγγελία για το τι περι-
λαμβάνει το εκτενές ρεπορτάζ ανα-
φέρονται τα εξής: “Επί δεκάωρον
πάσα αρχή είχε καταλυθί. -Όλοι
σχεδόν οι ορθόδοξοι εκκλησίαι
κατεστράφησαν. -Μόνον το Πα-
τριαρχείον έμεινε άθικτον. -Ελλη-
νικά, αρμενικά, εβραϊκά καταστή-
ματα επυρπολήθησαν. -Διηρηπά-
γησαν γραφεία ξένων εταιρειών. -
Η Θεολογική σχολή της Χάλης, η
ιστορική μονή του Βαθουκλή, το
Ζάππειον παρθεναγωγείον, ο ναός
της αγίας Τριάδος, υπέστησαν
πλήρη καταστροφήν. -Σωροί
συντριμμάτων κείνται εις τις οδούς.
-Σουηδικά, γαλλικά και αμερικα-
νικά αυτοκίνητα εκάψαν. -Πολλ-
αί οικίαι ομογενών αντιμετώπισαν
την μανίαν του έξαλλου όχλου.
-Εκατομμύρια δολλαρίων αι ζη-
μíαι”.

Αμέσως μετά αναγράφεται με

μεγάλα κεφαλαία γράμματα “εκ-
πύρχθη ο στρατιωτικός νόμος” και
με πιο μικρά πεζά πως ο κ. Μεν-
τερές έφθασεν εις την Κωνσταντι-
νούπολιν, προφανώς εξ Αγκύρας.

“Πώς ήρχισαν οι βανδαλισμοί”

Σύμφωνα με ανταπόκριση που
απεστάλη από “ιδιαίτερα υπηρε-
σία” εκ Κωνσταντινουπόλεως, “Με-
γάλοι διαδηλώσεις και ταραχαί
εσημειώθησαν χθες την εσπέραν
[6η προς 7η Σεπτεμβρίου] και κα-
τά το πλείστον της νυκτός ενταύ-
θα. Αι ταραχαί ήρχισαν ολίγον με-
τά την έκτακτην έκδοσιν μιας εσπε-
ρινής εφημερίδος, η οποία ανήγ-
γιλθεν με μεγάλους τίτλους ότι η
βόμβα είχε ριφθή εις τον κήπον
της εν Θεσσαλονίκη οικίας του
Ατατούρκ. Ολίγον βραδύτερον
αυτοκίνητα σηματοστόλιστα, των
οποίων επέβαιναν πολλοί νέοι,
ήρχισαν διατρέχοντα τις οδούς
της πόλεως. Περί την 20 ώραν ομά-
δες διαδηλωτών κρατούντων ση-
μαίās και ράβδους ενεφανίσθη-
σαν εις τις κεντρικάς συνοικίας
Μπέογλου, Γαλατά, Εμίνοβου και
άλλας κραυγάζοντας ‘Η Κύπρος
είναι τουρκική’ και άρχισαν να
θραύουν τις προθήκας των κα-
ταστημάτων των ανηκόντων εις
Έλληνας. Μεταξύ της 22ας και 23ης
ώρας ο όχλος είχε κατακλύσει την
λεωφόρον Ιστικλάλ ήτις είναι η
κυριωτέρα αρτηρία περιπάτου ως
και τους δαιδαλώδεις δρομίσκους
οίτινες οδηγούν προς αυτήν. Τότε
ακριβώς επεδεινώθη η κατάστα-
σις. Όλων των ειδών τα καταστή-
ματα άνευ διακρίσεως εθνικότη-
τος εξεκενώθησαν πλήρως από
το περιεχόμενόν των, το οποίο διε-
σκορπίσθη εις τις οδούς ποδο-
πατηθέν ή συντριβέν. Ταυτοχρό-
νως πυρκαϊάι ανεφανίσθησαν εξ

εμπρησμού εις διάφορα σημεία
της πόλεως και κυρίως εις τον επί
της πηλατείας Ταξίμ ελληνικόν ορ-
θόδοξον ναόν της Αγίας Τριάδος
ως εις διαφόρους άλλας ελληνι-
κάς ορθοδόξους εκκλησίας. Εν
τω μεταξύ η κυβέρνησις ήρχισε
λαμβάνουσα δραστήρια μέτρα...”.

Πιο κάτω διαβάζουμε ότι “περί
την 1ην πρωινήν εκπύρχθη ο νό-
μος εκτάκτου ανάγκης ο οποίος
και ήρθη την 7ην πρωινήν όταν
αι αρχαί εδέσποσαν της καταστά-
σεως. Εν τέλει η κυβέρνησις εξέ-
δωκεν επίσημον ανακοινωθέν εις
το οποίον αναφέρεται, ότι η πόλις
περιήλθε χθες υπό την κατοχήν
των προκλητικών κομμουνιστι-
κών στοιχείων. Αι διαδηλώσεις,
συνεχίζει το ανακοινωθέν, έθixαν
την τιμήν του έθνους. Οι πολίται,
οι υποστάντες ζημίας θα αποζη-
μιωθούν. Οι οργανωταί των τα-
ραχών θα συλληφθούν και θα τι-
μωρηθούν”.

“Αι πρώται αφηγήσεις μαρτύρων”

Κάτω από τον τίτλο αυτό φι-
λοξενούνται δηλώσεις Ελλήνων
και ξένων οι οποίοι έζησαν τις
βιαιότητες που διαδραματίστη-
καν στην Κωνσταντινούπολη και
έφθασαν στην Αθήνα αεροπο-
ρικάς. Ένας Αμερικανός είπe:
“Τα πάντα κείνται εις σωρούς
ερείπων. Ο όχλος υπήρξεν αχα-
λίνωτος.

Ουδέποτε, μέχρι σήμερα,
κατά την πρόσφατον Ιστορίαν
της, η αρχαία αυτή πόλις έζη-
σε τοιαύτην καταστροφήν και
αγριότητα”!

Μία Γερμανίδα, την οποίαν οι
δημοσιογράφοι ρώτησαν αν προ-
βλέπεται επανάληψη των βιαιο-
πραγιών, απάντησε: “Αποκλεί-
εται: Δεν υπάρχει τίποτε όρθιον

Τα γεγονότα εικονογραφημένα

Από τις επόμενες μέρες η “Μα-
κεδονία” φωτίζει ακόμη πε-
ρισσότερο την κατάσταση, αφού
έχει στη διάθεσή της τις πρώ-
τες φωτογραφίες από τα γεγο-
νότα, οι οποίες πραγματικά σο-
κάρουν και παρουσιάζουν σε
όλη της την έκταση τη σύγχρο-
νη άλωση της Κωνσταντινού-
πολης. Η παρουσία επί τόπου
του χαλκέντερου αρχισυντά-
κτη της εφημερίδας Γιάννη Ιωαν-
νίδη, που έσπευσε αμέσως στην
Κωνσταντινούπολη, τροφοδο-
τεί την εφημερίδα με δημοσιο-
γραφικές έρευνες και λοιπές
στατιστικές καταγραφές που
αναδεικνύουν το δράμα που
έζησαν οι Κωνσταντινουπολί-
τες στα χέρια του εξημμένου
όχλου. Προβάλλει επίσης τις
συνέπειες των βιαιοτήτων και
των καταστροφών στην καθη-
μερινή ζωή των πολιτών, που
οι περισσότεροι έμειναν χωρίς
τα στοιχειώδη μέσα για να ζή-
σουν, αλλά και τη δεινή τους
ψυχολογική κατάσταση στην
οποία είχαν περιέλθει. Ο Γιάν-
νης Ιωαννίδης, όταν επέστρεψε
στη Θεσσαλονίκη, συνέχισε να
προβάλλει τα γεγονότα της
Πόλης με ιδιαίτερα διαφωτι-
στική και μαχητική αρθρο-
γραφία -η οποία δεν πέρασε
απαράτηρη- και να αναδει-
κνύει τις πολιτικές τους δια-
στάσεις και ιδιαίτερα τις διε-
θνείς, καθώς εκφράζει την απο-
ρία και την αγανάκτηση όλων
των Ελλήνων για την εγκατά-
λειψη της Ελλάδας από την
Αμερική και την Αγγλία και
την εξομοίωση του θύματος
με τον θύτη.

πλέον, ώστε να γκρεμίση ο όχλος.
Τελεία καταστροφή”!

Σύμφωνα με τις αφηγήσεις των
αφικθέντων, ο όχλος “εστράφη
και κατά παντός ξενικού στοιχεί-
ου. Γερμανοί, Γάλλοι, κυρίως
Ισραηλίται, ακόμη δε και Βρετ-
τανοί εδέχθησαν επίθεσιν των
μαινόμενων διαδηλωτών, οι οποί-
οι δεν άφησαν λίθον επί λίθου”.

Με φρίκην, άλλος επιβάτης,
περιγράφει τα δραματικά γεγο-
νότα: “Δεν πρόκειται, είπe, να
ξεχάσω ποτέ τις φρικώδεις στιγ-
μές, τις οποίās διήλθον, όταν
τυχαίως ευρέθην εν τω μέσω του-
λάχιστον τριών χιλιάδων ημιπα-
ραφρώνων αητών, οι οποίοι κρα-
δαίνοντες σιδηράς ράβδους, εξε-
χύθησαν αλληλάζοντες προ των
ελληνικών εκκλησιών. Την ίδια
στιγμήν άλλα πλήθη επετίθεντο
εναντίον των καταστημάτων, τα
οποία εντός ολίγων λεπτών κυ-
ριολεκτικώς ανέσκαψαν! [...] Εί-
χον επισκεφθή την Τουρκίαν διά
πρώτην φοράν. Ουδέποτε εις την
ζωήν μου θα διανοηθώ να επα-
ναλάβω παρομοίαν άφρονα από-
φασίν μου”.

Τα ερείπια της ομογένειας της Κωνσταντινουπόλεως

Τα μεσάνυχτα το αεροπλάνο της Β.Ε.Α. προσγειώθη εις το αεροδρόμιον του Γεσθήλκιοϊ, του παλαιού αγίου Στεφάνου. Ηρχίσαμεν να ζώμεν την κρυάδα του στρατιωτικού νόμου. Ελάχιστοι υπάλληλοι και πολλοί στρατιωτικοί. Κανείς δεν ήλθε να υποδεχθεί τους υπερτριάκοντα ταξιδιώτας. Ο έλεγχος δεν εβράδυνε. Και εντός μιας ώρας επεβεβίβάσθημεν του λεωφορείου της εταιρείας διά να μεταφερθώμεν εις το Ταξίμ, εις τα απέναντι του “Παρκ Οτέλ” γραφεία της Β.Ε.Α.

Κανείς δεν ετόλμησε να πάρη ταξί, από εκείνα που έχουν άδειαν κυκλοφορίας από τας στρατιωτικές αρχάς. Ήτο τέτοια η ψυχολογική κατάσταση, που κανείς δεν είχε την διάθεσιν να ριψοκινδυνεύση. Μαζύ μας εταξίδευεν ένα ζεύγος ομογενών. Επέστρεφε γρήγορα από τας Αθήνας, διότι ειδοποιήθη ότι το κατάστημά του, ένα μεγάλο κατάστημα εις την Μεγάλην Οδόν του Πέραν, κατεστράφη τελείως. Εταξίδευε και ένας φουρνάρης, ηλιθίστατος. Ήτο αισιόδοξος, διότι δεν είχε πάρει καμμίαν δυσάρεστον ειδοποίησιν. Και ήθελε να μας καταστήση κοινωνούς της χαράς του:

-Να η διεύθυνσίς μου. Καθιοντζού σοκάκ, αριθμός... Ελάτε αύριον να σας προσφέρω μπιγάτσα...

Αι! Άλλος έλεγχος της αδείας κυκλοφορίας!

Ο ιδιοκτήτης είναι Τούρκος

Το λεωφορείον εξεκίνησεν εις το πηχτό σκοτάδι της νυκτός. Ένας επιβάτης ερωτά τον οδηγόν του αυτοκινήτου περί των καταστροφών.

-Είναι να κλαίη η ψυχή σου εφέντ μου. Τίποτα δεν έμεινεν. Η καταστροφή είναι πολύ μεγάλη...

Κοντά εις τα τείχη, το λεωφορείον εσταμάτησεν. Ο σκοπός ζητεί την άδειαν κυκλοφορίας του οδηγού. Την ελέγχει και εκκινούμεν. Εις τους δρόμους, ψυχή. Μόνον στρατιώται, μόνον περίπολοι. Κάπου κάπου, σπημένα οπλοπολυβόλα. Όταν επέρασαμεν εις το Πέραν και ανεβήκαμεν εις το Αϊναλή Τσεσμέ, αντικρύσαμεν, υπό τα δημαρχιακά φώτα, τα πρώτα σπασμένα καταστήματα. Κοντά εις την αγγλικήν πρεσβείαν, η καταστροφή επαρουσιάσθη εις όλην της την έκτασιν. Παντού τσακισμένα ρολά, παντού άδεια καταστήματα, μόνον τέσσαρες τοίχοι. Και το κατάστρωμα του δρόμου προχείρως σκουπισμένον, με σωρούς σκουπιδιών - εμπορευμάτων εις τα ρείθρα. Τα φώτα της δημαρχίας είναι δυνατά. Εις τα κατεβασμένα ρολά των τουρκικών καταστημάτων, που μένουν άθικτα, σποραδικά, ανάμεσα εις τα κατεστραμμένα, διαβάζομεν ευχερώς: “Σαϊμπή Τιούρκ ντιρ”! Ο ιδιοκτήτης είναι Τούρκος. Εις άλλα υπάρχει η επιγραφή: “Η Κύπρος είναι τουρκική”. Αι επιγραφαι αυται ήταν το σύνθημα διά να σωθούν.

Η ηρωινή έξοδός μας

Εις το Ταξίμ η αυτη εικόν καταστροφής. Και το λεωφορείον εσταμάτησε προ των γραφείων της Β.Ε.Α. Η ώρα είναι 3 μετά τα μεσάνυχτα.

-Και τώρα;

-Θα μείνετε εδώ έως τας 5 το πρωί μας λέγει ο οδηγός. Η κυκλοφορία απαγορεύεται.

Το κείμενο του αρχισυντάκτη της “Μακεδονίας” Γιάννη Ιωαννίδη (1908-1974) δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα στις 18 Σεπτεμβρίου του 1955 και αποτελεί καρπό της δημοσιογραφικής αποστολής στην Κωνσταντινούπολη για την κάλυψη των τραγικών γεγονότων. Ο διαπρεπής εξ Αδριανουπόλεως δημοσιογράφος ήταν από τους πρώτους που βρέθηκαν στην Κωνσταντινούπολη και συνέβαλε στο να αποκαλυφθεί σε όλη του την έκταση το οργανωμένο έγκλημα κατά των Ελλήνων της Κωνσταντινούπολης. Τα ποικίλα δημοσιογραφικά κείμενα του Γιάννη Ιωαννίδη θεωρούνται μέχρι σήμερα από τις σημαντικότερες πηγές πληροφοριών για τα Σεπτεμβριανά.

Του **Γιάννη Ιωαννίδη**

Μα και τα γραφεία αυτα -ημιπόγεια- δεν έχουν καλοπεράσει. Το μεγάλο κρύσταλλον της θύρας έχει τσακισθή και το αντικατέστησεν ένα μεγάλο κομμάτι κόντρα πηλακί, κινητόν. Ο σωφέρ αφήρεσε το σανίδι και εισήλθομεν εις τα γραφεία. Μαζύ μας ήτο και ένας γέρος φραγκόπαπας με τα ράσα. Και αυτός επέρασε την νύκτα του μαζύ μας.

Πόσον αργά επέρασαν αι ώραι! Έφθασεν η 5η πρωινή. Οι στρατιώται συνεχίζουν τας περιπολίας των. Κανείς δεν τολμά να βγάλη το κεφάλι του από το ανοικτόν πηλίσιον της θύρας.

-Βαταντάς! Πατριώτη! Ερωτά ένας εκ των συνταξιδιωτών τον στρατιώτην. Είναι ώρα να βγούμε;

Βέβαια κυκλοφορούν αραιοί διαβάται. Αλλά κανείς δεν έχει εμπιστοσύνην εις τας διατάξεις του ευγενούς τουρκικού έθνους.

-Δεν ξέρω! Μπιλήμέ! Να ερωτήσω τον χαμπήτη! απαντά ο φρουρός.

Πρέπει να ερωτηθή ο αξιωματικός, ο οποίος καθεύδει επί στρατιωτικού φορητού αυτοκινήτου αραγμένου εις μίαν πά-

ροδον. Και αν δεν είναι σωστή η ώρα;

Μετά πρόχειρον σύσκεψιν της ολομελείας των συνταξιδιωτών, διά κάθε ενδεχόμενον, αποφασίζεται να γίνη η έξοδος εις τας 5 και 30. Εν τω μεταξύ αφυπνίσθη και ο περιπολάρχης, ο οποίος μας επέτρεψε την κυκλοφορίαν...

Φρικτή εικόν καταστροφής

Πεζή κατευθύνθημεν δύο δημοσιογράφοι προς το ξενοδοχείον “Κονάκ”, το παλαιόν “Τοκατλιάν”, επί της Μεγάλης Οδοϋ του Πέραν. Η καταστροφή είνε μεγαλυτέρα παρ’ όση την εφантаζόμεθα. Τα μεγάλα καταστήματα υαλικών των αδελφών Κύρκου -νομίζω- με δύο πατώματα είνε κυριολεκτικώς γυαλιά καρφιά. Το καφενείον, εις την ταράσαν των καταστημάτων της αγίας Τριάδος, κυριολεκτικώς τσακισμένον. Η αγία Τριάς υψώνει καπνισμένα μαύρα τα κωδωνοστάσις της. Όλα τα καταστήματα της Μεγάλης Οδοϋ του Πέραν, όλα γενικώς τα ελληνικά, και ήσαν όλα ελληνικά, είνε κατεστραμμένα, άλλα με χαίνοντα τα ρολά, άλλα προχείρως περιωρισμένα με ξύλα και σανίδια χιαστί εις την πρόσοψιν, άλλα εντελώς κενά. Τίποτε, τίποτε δεν υπάρχει.

Κατεστράφησαν και τα επιπλοπωλεία και τα ραφεία και τα κομμωτήρια και τα ιατρεία και τα οδοντοϊατρεία όσα ήσαν εις τον β’ και τον γ’ όροφον. Έτσι βλέπετε να είνε άθικτος ο α’ και γ’ όροφος διότι ανήκει εις Τούρκον αλλά να είνε κατεστραμμένος ο β’ διότι ανήκει εις Έλληνα...

Και επειδή ολόκληρος σχεδόν η Μεγάλη Οδός κατείχετο από Έλληνες, είνε ζήτημα αν υπάρχουν τρία τοις εκατόν καταστήματα σώα...

Μη κλαίτε γκισούρηδες

Αι αρχαι έχουν δώσει διαταγήν να επαναρχίσει η ζωή. Να καθαρισθούν τα υπολείμματα των εμπορευμάτων. Να γίνουν τα ρολά. Η δημαρχία, μάλιστα, δαπάναις της,

τα επιδιορθώνει. Και προκειμένου περί αποκατάσεως των πραγμάτων εις την προτέραν θέσιν -διά να μη παρέχεται κακή εντύπωσις εις τους ξένους των συνεδρίων και των διασκέψεων, τους οικονομολόγους και τους Βυζαντινολόγους- επιτρέπεται απεριορίστως η εργασία των επισκευών και την Κυριακήν!

Την ίδιαν ημέραν περιήλθον όσας συνοικίας ειμπόρεσα και πεζή και με αυτοκίνητον.

Εις τα Σκαλάκια, διετηρούντο ακόμη τα κατεστραμμένα εμπορεύματα εις το κατάστρωμα της οδοϋ το οποίον καθιστούσαν αδιάβατον. Εις τα Σκαλάκια κατεστράφησαν ιδίως πολλά εβραϊκά καταστήματα. Δεν έγινε καμμία διάκρισις μεταξύ ελληνικών, εβραϊκών και αρμενικών.

Εις τον Γαλατά, κλαίει η ψυχή του διαβότου... Δεν άφησαν ούτε το παραμικρόν ρωμέικον κουρείον!

Εις τας συνοικίας τας απομακρυσμένας κατεστράφησαν τα σπίτια των ομογενών. Οι Τούρκοι εισήρχοντο μέσα εις το σπίτι, ετσάκιζαν τα πάντα, αρχίζοντες από τα παράθυρα, από τα τραπέζια, από τα καθίσματα, από τους λαμπτήρας, από τα σκεύη της κουζίνας, και τελειώνοντες με τα έπιπλα και με το άνοιγμα των σεντουκιών. Προίκες κατεστρέφοντο, κομμάτι-κομμάτι, με το ψαλίδι. Και εις πολλά σπίτια, όταν το διαμέρισμα ευρίσκετο εις άνω όροφον, όλα ερρίπτοντο από τα παράθυρα εις τον δρόμον, υπό τας οίμωγας των ενοίκων.

-Μη κλαίτε, γκισούρηδες! Δεν έχομεν διαταγήν να σας σφάξωμεν την φοράν αυτην! Άλλη φορά θα γίνη και αυτό...

Οι καννίβαλοι καταστρέφουν

Όταν τα στίφη εξώρμησαν εις την αγοράν, εσημειώθησαν γεγονότα, τα οποία θα μείνουν ανεξίτηλα εις την μνήμην των θεατών. Το πρώτον κύμα έσπασε τας προθήκας και τα ρολά. Το δεύτερον απετελείωνε την καταστροφήν και απήρχετο διά να συνεχίση το έργον εις άλλα σημεία. Το τρίτον κύμα εληληλάει το περιεχόμενον και το μετέφερεν εις τον δρόμον.

Έπαιρναν ένα τόπι υφάσματος και το έδεναν οπίσω από ένα αυτοκίνητον. Και όσω το αυτοκίνητον επροχωρούσε τόσο το τόπι εξετυλίγετο. Υπήρχον αι ομάδες καταστροφών. Με μαχαίρια, με ψαλίδια, με σφυριά, κομματίαζαν υαλικά, ετρυπούσαν σακκιά και βαρέλια, έσπαναν ψυγεία και έπιπλα και όλα τα έριχναν εις τον δρόμον. Εις τινες οδούς το κατάστρωμα υψώθη κατά πενήντα εκατοστά του μέτρου και επάνω, εις το άμορφον στρώμα του μόχθου των γκισούρηδων, επί ημέρας εβάδιζον τα πλήθη...

Ολοκληρωτική καταστροφή

Η διαταγή ήτο να είναι ολοκληρωτική η καταστροφή παντός ελληνικού ή σχέσιν έχοντος με την Ελλάδα. Δι’ αυτό και η προετοιμασία υπήρξε πολύμηνος. Ψεύδεται η τουρκική κυβέρνησις όταν λέγη ότι τα γεγονότα την αιφνιδίασαν. Πού ευρήκαν τους καταλόγους των καταστημάτων τα στίφη; Ποίος τα ωργάνωσε; Ποίος τα εφόρτωσεν εις τα αυτοκίνητα; Ποίος εφόρτωσεν εις τα φορτηγά τα εργαλεία της καταστροφής;

Οι κώδωνες ωρισμένων εκκλησιών κατε-

Το πρωτοσέλιδο της "Μακεδονίας" της 18ης Σεπτεμβρίου 1955 με το κείμενο του Γιάννη Ιωαννίδη.

Σκίτσα του Φωκίωνα Δημητριάδη εμπνευσμένα από άρθρα του Γιάννη Ιωαννίδη για τα Σεπτεμβριανά.

βιβάσθησαν από τα ύψη των κωδωνοστασίων και ερρίφθησαν εις την θάλασσαν, με κάθε άνεσιν.

-Πώς το κατώρθωσαν αυτό, εντός ολίγων λεπτών, με ποία μέσα -μου έλεγεν ένας ομογενής- όταν εμείς διά να αναβιβάσωμεν τους κώδωνας εκάμαμεν ημέρας.

Εις πολλὰ παραλιακά προάστια, όπως εις το Ορτάκιοι και το Αρναούτκιοι, το περιεχόμενον των ρωμείκων καταστημάτων εξεκενώθη εις την θάλασσαν. Και τι δεν έβληπε εις την θάλασσαν! Περιουσίας ολοκλήρους. Έπιπλα βαρεία, ψυγεία ηλεκτρικά, θερμάστρες, πιάνο...

Έτσι κατεστράφη παν το ελληνικόν

Η μανία του όχλου εστράφη προς κάθε τι το ελληνικόν. Κατεστράφησαν τα γραφεία της Τ.Α.Ε. και τα αεροπλάνα της έπαυσαν να κάνουν τα δρομολόγια Κωνσταντινουπόλεως. Κατεστράφησαν δύο κινηματοθέατρα εις το Πέραν -αν και δεν είναι εκατόν τοις εκατόν ελληνικά- διά τον μόνον λόγον ότι επιφοξένουν ελληνικούς θιάσους. Κατεστράφησαν εκτός ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ κέντρων και τα τουρκικά εκείνα κέντρα και εις το κέντρον και εις τα προάστια και εις τα νησιά, όσα χρησιμοποιούσαν Έλληνες καλλιτέχνες ή και μπουζούκια ακόμη!

Η "Ελληνική Ένωσις" εσώθη, διότι είχε προ νινος μεταφερθή εντός του στενού που οδηγεί προς το ελληνικόν προξενείον, διά το οποίον είχαν δοθή διαταγαί να μη θιγής. Ας επαναλάβω διά μίαν ακόμη φοράν: Ό, τι ήθελεν η κυβέρνησις η τουρκική να

διαφυλάξη, το διεφύλαξε. Τα λοιπά είναι εξοργιστικάι ανδίαι.

Και αυτούς ακόμη τούς οίκους ανοχής

Μου αφηγήθησαν το εξής περιστατικόν: Όταν ο όχλος, συνεντός... καθοδηγούμενος, επιτίθετο κατά των καταστημάτων του Πέραν, μία διμοιρία στρατού, εκ παρεξηγήσεως ασφαλώς, εκινήθη να επιβάλη την τάξιν. Και κατέλαβεν εν τμήμα της οδού. Ο κόσμος ανεθάρρησαν. Αλλ' εντός ολίγου

Πρωτοσέλιδο της "Μακεδονίας" της 14ης Σεπτεμβρίου 1955 με άρθρο του Γιάννη Ιωαννίδη στην πρώτη σελίδα.

-είχον, φαίνεται, καταφθάσει αι "διαταγαί"- οι άνδρες της διμοιρίας ήρχισαν να κάμνουν παραπόδα, ανάπαυσιν και προσοχήν, μέχρις ότου τοις εδόθη το παράγγελμα της μεταβολής και αποχωρήσεως!

Τόση ήτο η μανία του όχλου κατά παντός ελληνικού, ώστε κατεστράφησαν και αυτοί οι οίκοι ανοχής, όσοι διηυθύνοντο από Ελληνίδας. Τα ελληνικά βιβλιοπωλεία του Τούνεη, του Πα-

ται ακόμη εις τους πολυελαίους των ημικατεστραμμένων ναών, των ελαχίστων...

Πώς ηρμήνευσαν την διαταγήν

Οι διαδηλωταί -απορώ πώς να τους αποκαλέσω!- δεν είχαν διαταγή να πάρουν τίποτε. Η διαταγή ήτο αυστηρά. Το τσάκισμα των Ρωμηών έπρεπε να ερμηνευθή ως ένα ελαφρόν ξέσπασμα της αγανακτισμένης ψυχής του ευγενούς τουρκικού έθνους. Διετάχθη,

λοιπόν, ο όχλος να μη πάρη τίποτε. Αλλ' ο όχλος του Μεντερές έδωσε μίαν ευρείαν και ευφυά ερμηνείαν της διαταγής. Δεν επήρην μεν αλλή και επήρην. Εισήλθεν εις τα υποδηματοποιεία και αποβαλόν τα τσαρούχια και τα γεμινιά του, υπεδύθη καινούργια υποδήματα! Εισήλθεν εις καταστήματα ενδυμάτων, απέβαλε τα βρωμερά ιδικά του και περιεβλήθη καινούργεις ενδυμασίας. Εισήλθεν εις καταστήματα υποκαμίσων και εκφόρεσε καινούργια υποκάμισσα.

Και επειδή η μεταλλοαγή δεν εγένετο εντός του λεηλατουμένου καταστήματος,

ίσως λόγω του ελέγχου των αρχηγών, ευρέθησαν παιλαία παπούτσια εις υφασματοπωλεία, παιλαία υποκάμισσα εις ενδυματοπωλεία και παιλαία παντελόνια εις κατάστημα επίπλων!

Υπήρχον πλήρεις κατάλογοι...

Οι αρχηγοί των ομάδων κρούσεως εκρατούσαν εις τα χέρια των καταλόγους δακτυλογραφημένους. Και οι αρχηγοί, φυσικά, αυτοί, πρέπει να έχουν γενικόν αρχηγόν. Και αν δεν ευρεθή ο γενικός αρχηγός, τούτο θα σημαίνη ότι το σχέδιον κατεστρώθη από τας κρατικές αρχάς. Εν πάση περιπτώσει, οι αρχηγοί με τα χαρτιά εις τα χέρια διωχέτευαν τον όχλον όπου ήθελιν!

-Εις τον αριθμόν 16!

Και ο αριθμός 16 εγίνετο Γης Μαδιάμ. Όταν ετελείωνεν η καταστροφή, ηκούετο ένα σφύριγμα.

Τα όργανα καταστροφής

Οι "αγνοί" φοιτηταί του Μεντερές, βιαστικοί όπως είνε, δεν ανέμενον τα συνεργεία καταστροφής, με τα φορτηγά αυτοκίνητα, τα γεμάτα λιοστούς και αξίνας. Διερρήγνυσον ένα κατάστημα μαγειρικών σκευών, ωπλίζοντο με ντουντουκλιού τετζερέδες ή με ηλεκτρικά σάρωθρα και με αυτά έσπαναν τας προθήκας των καταστημάτων της γειτονιάς.

Όπου, φυσικά, υπήρχε ναός, η κατάσταση διηυκολύνετο τα μέγιστα. Αφού κατέστρεφον τον ναόν, εφορτώνοντο τα εξαπτέρυγα και τα μανουάηλια και με αυτό εξήρχοντο εις τους δρόμους και επιτίθεντο κατά των προθηκών και των ρολών.

Οι πολυελαίοι των ναών ετσάκισθησαν με καθίσματα. Μερικά απ' αυτά κρέμον-

Βανδαλισμοί σε εκκλησίες και ιερά, τυμβωρυχίες και καταστροφή τάφων πατριαρχών, εφημερίδα "Μακεδονία" 13 Σεπτεμβρίου 1955

-Ετέρ οκαντάρ! Γιουρού!

Και τα πλήθη πειθήνια, πειθαρχικά, κατη-
υθύνοντο αλλού.

Η αστυνομία παρηκολούθει τους κατα-
στροφείς και τους ενεθάρρυνε:

-Βουρ!

Και οι στρατιώται και οι αξιωματικοί -
ίσως και αυτοί να ήταν εγγεγραμμένοι εις
τας τάξεις των "αγνών" φοιτητών- επύ-
κνωναν τας τάξεις των γενναίων των γεν-
ναίων!

Σκηναί φρίκης

Αι σκηναί που εξετυλίχθησαν την νύκτα
της 6ης Σεπτεμβρίου ήσαν πραγματικά τρα-
γικά. Ένας ομογενής, από την ταρατσαν
τού έναντι τουρκικού σπιτιού, παρακολου-
θών την καταστροφήν του καταστήματός
του εξέσπασεν αίφνης εις ένα παρατεταμέ-
νον γέλωτα. Είχεν υποστή νευρικήν κρί-
σιν!

Μία γρνούλα, όπως μου αφηγήθησαν,
επί τρεις ημέρας ίστατο εις το απέναντι του
ρημαγμένου σπιτιού της πεζοδρόμιον και
εθρήνει...

Μία πεντηκοντούτις εις το Ορτάκιοϊ, βια-
σθείσα από 14 "αγνούς" φοιτητάς, παρε-
φρόνησε. Τώρα βάζει ένα μαντήλι εις τον
λαιμόν της και χορεύει εις τους δρόμους...

Δεν θα σας αναφέρω τον βιασμόν των
τριών θυγατέρων του λαχανοκηπουρού
του Βελιγραδίου, ούτε άλλους βιασμούς,
διότι σπαράσσει η καρδιά του ανθρώπου
όταν τους αναλογίζεται και όταν σκέπτεται
ότι οι Αμερικανοί επιμένουν να παραμεί-
νωμεν εις το Ν.Α.Τ.Ο. ως σύμμαχοι και
συμπολεμισταί των βιαστών των γυναικών
μας.

Σας βεβαιώ, όμως, ότι δεν συνήντησα
ομογενή εις την Κωνσταντινούπολην, ο
οποίος να μου ωμίλησε χωρίς να εκσπά-
ση εις λυγμούς. Όλην τα μάτια είναι βουρ-
κωμένα. Πόσα δράματα δεν εγνώσθη-
σαν! Πόσοι εντρέπονται να αποκαλυ-
φθούν τα παθήματά των, τα δικά των,
των οικείων των...

Μία περίεργος κατάσταση

Η κυβερνήσις διάταξε να επαναλάβη η
ζωή τον ρυθμόν της... Πώς; Με ποίον θάρ-
ρος θα ξαναρχίσουν την ζωήν οι πτωχοί
ομογενείς εις τους φτωχομαχαλάδες, περι-
στοιχιζόμενοι από τα στίφη των βαρβά-
ρων, τα οποία καθημερινώς απειλούν ότι
θα τους αποτελειώσουν πολύ σύντομα;

Κανείς δεν τοημά να μειδιάση, φοβού-
μενος μήπως παρεξηγηθή. Κανείς δεν τοη-
μά να ομιλήση ελληνικά, φοβούμενος μή-
πως προκαλέση τον Τούρκον, τον εν τω
ΝΑΤΟ σύμμαχόν μας. Κανείς δεν τοημά να
πίσση εις το χέρι του ελληνικόν έντυπον.

Η ζωή ενεκρώθη εις την πόλιν.

Ήτο Κυριακή όταν ανέβηκα εις το βαπο-
ράκι, διά να επισκεφθώ τα νησιά. Ενώ άλ-
λοτε δεν εύρισκες θέσιν την ώραν εκείνην,
τώρα οι επιβάται είναι ελάχιστα. Εμαύρι-
σεν η καρδιά του Ρωμηού, ο οποίος περι-
μένει και άλλα.

-Αλοίμονον, μου έλεγε ένας ομογενής,
αν αρθή ο στρατιωτικός νόμος! Θα κινδυ-
νεύσωμεν. Κανείς δεν θα εμπορέση να
μας σώση. Και αλοίμονόν μας αν η κυ-
βέρνησις διατάξη εράνους υπέρ των κατα-
στροφέντων. Εμείς θα φορολογηθώμεν
βαρύτερον!

Πρωτοσέλιδο της "Μακεδονίας" της 17ης Σεπτεμβρίου 1955 με άρθρο του Γιάννη Ιωαννίδη στην πρώτη σελίδα.

Το κατεστραμμένο τυπογραφείο της εφημερίδας "Εμπρός".

Η κατάσταση εις την Τουρκίαν είνε πραγ-
ματικά περίεργος. Θα σας αναφέρω ένα
παράδειγμα διά να αντιληφθήτε την υπο-
δεή θέσιν του Ρωμηού: αι τουρκικάί αρχαί
συνέστησαν εις τους παθόντας να καταγ-

γείλουν εκείνους οι οποίοι μετέσχον των
δωσέων και των ληηλασιών. Ωρισμένοι
ετόλημσαν και κατήγγειλαν ενόχους. Αλλή-
οι ένοχοι τους εμήνυσαν επί εξυβρίσει του
τουρκισμού!

Αι εγκαταστάσεις των εφημερίδων

Μαζύ με τους ναούς και τα σχολεία, την
ίδιαν ώραν κατεστράφησαν και αι εγκατα-
στάσεις των πρωινών εφημερίδων. Ο όχλος
ώρμησε πρώτον κατά της "Απογευματινής",
της οποίας οι εγκαταστάσεις είναι χωμένες εις
το βάθος μιας στοάς. Επειδή η σιδηρά θύρα
αντέστη, οι επιδρομείς διέτρυσαν τον τοίχον
ενός καταστήματος πηλαίνου δρόμου και εκεί-
θεν διεπεραιώθησαν εις την στοάν και κατέ-
στρεψαν τα γραφεία και τα τυπογραφεία. Ούτε
χαρτιά αφήκαν, ούτε τραπέζια, ούτε λι-
νοτυπικά μηχανάς, ούτε πιεστήριον.

Τον "Ταχυδρόμον" τον έσβυσαν κυριο-
λεκτικώς, καίτοι ήτο χωμένος μέσα εις ένα
απίθανον δρομάκον.

Τας εγκαταστάσεις του "Εμπρός" εις τα
Σκαλάκια τας συνέτριψαν με σφυριά. Ανέ-
τρεψαν όλην τας κυψέλας των τυπογραφι-
κών στοιχείων και έθραυσαν την λινοτυπι-
κήν του μηχανήν, κατελθόντες εις το υπόγει-
ον.

Μαζύ με τας εφημερίδας αυτές κατέστρε-
ψαν και τας πτωχικάς εγκαταστάσεις της "Εφη-
μερίδος" του παιδιαμάχου Θεοδ. Μαρκουί-
ζου Καβαλλιέρου, του εκδότη του αθη-
σμονήτου "Αν' όλη", εις το Τούνελλ...

Ο Μεντερές επιθυμεί να επανανεκδοθούν
αι ελληνικάί εφημερίδες υποσχόμενος να
παράσχη κάθε βοήθειαν. Αλλή' εκείναι ζη-
τούν ασφάλειαν συντάκτου, ασφάλειαν πω-
λητού, ασφάλειαν αναγνώστου. Ήδη, δειλά,
δειλά, επρόβαλον από της 15ης Σεπτεμβρί-
ου, εις μικρόν σχήμα το "Εμπρός" και μία
εβδομαδιαία, η "Ελεύθερη Φωνή", της οποί-
ας το τυπογραφείον δεν εμπορέσαν να ανα-
καλύψουν. Όπως, όμως, επηλεγραφήθη την
νύκτα, η τελευταία αύτη επαύθη, διότι το
άρθρον της εθεωρήθη βιαιότατον.

Ατμόσφαιρα αφόρτος

Γενική είναι η καταστροφή των ομογενών
εις την Κωνσταντινούπολην. Παντού εξώρμη-
σαν οι καννίβαλοι. Μόνον εις την Αντιγόνην
και την Πρώτην δεν έγινε η απόβασις. Δεν
έμεινε αγορά και μαχαλάς όπου δεν εξαπε-
λύθη το κύμα της τρομοκρατίας. Και όλοι
ετοιμάζονται να φύγουν. Να φύγουν! Και οι
μεν Έλληνες υπήκοοι, εμπορούν να πάρουν
το τραίνο ή το αεροπλάνο και να σωθούν.
Αλλή' οι Τούρκοι υπήκοοι; Πώς θα επιτύ-
χουν διαβατήριον;

Το προξενείον μας κατακλύζεται καθημε-
ρινώς από τους Έλληνες υπηκόους οι οποί-
οι ζητούν διαβατήρια και θεωρήσεις. Αλλή
μέσον αναχωρήσεως δεν υπάρχει άλλο εκτός
από το τραίνο. Αι θέσεις εις τα αεροπλάνα
είναι ολίγα -τώρα μάάλιστα, με την αναστο-
λήν των δρομολογίων της Τ.Α.Ε.- και κατει-
λημμένοι από εβδομάδος. Μια ατμόσφαιρα
νευρικότητας και πανικού κυριαρχεί παντού.
Τι θα γίνει αύριον; Πώς θα συντηρηθούν οι
καταστροφέντες; Τι θα γίνουν αι πτωχαί οι-
κογένειαι; Πώς θα αντιμετωπισθή η ανεργία;

Ο Πατριάρχης θα οργανώση συσσίτια. Αλλή
τα σχολεία; Πού θα λειτουργήσουν; Ποίος
θα τοημήση να στείλ η παιδί του εις το
σχολείον; Οι ναοί; Είναι δυνατόν να οικο-
δομηθούν; Διά τους 70 ναούς που κατε-
στράφησαν χρειάζονται τουλάχιστον 70 εκατ.
δολλάρια, χωρίς να υπολογίσωμεν τους
εξαφανισθέντας θησαυρούς και τα άμφια.
Πού θα ευρεθ ή το χρήμα αυτό;